

Δραστηριότητα 2.1.10: Κοινωνικό, Όχι Βιολογικό Φύλο

Πηγή: de Bruyn, M. & France, N. (2001). Gender or sex: who cares? Skills-building resource pack on gender and reproductive health for adolescents and youth workers. Chapel Hill: Ipas [Διαθέσιμο στο: www.ipas.org/Publications/Gender_or_sex_Who_cares.aspx (στα Αγγλικά), www.ipas.org/Publications/Genero_o_sexo_A_quien_le_importa.aspx (στα Ισπανικά)]

Σύντομη Εισαγωγή

Το κοινωνικό φύλο αναφέρεται στην κοινωνικά κατασκευασμένη διαφοροποίηση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Γι' αυτό το λόγο οι ανισότητες μεταξύ των φύλων είναι βαθιά ριζωμένες στην κοινωνία και την κουλτούρα. Κατηγορίες όπως "άνδρας" και "γυναίκα" αποτελούν προϊόντα μιας συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου και κοινωνικού πλαισίου και, ως τέτοια, υπόκεινται σε μετασχηματισμούς και μεταβολές.

Μαθησιακοί Στόχοι

Να κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στο 'βιολογικό φύλο' και το 'κοινωνικό φύλο' και να μπορούν να αναγνωρίζουν τα στερεότυπα του φύλου.

Υλικό & Προετοιμασία

- ◆ Μεγάλα φύλλα χαρτιού
- ◆ Μαρκαδόροι
- ◆ Κολλητική ταινία

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1** Φτιάξτε τρεις στήλες σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού. Στην πρώτη στήλη βάλτε ως τίτλο τη λέξη "Γυναίκα" και αφήστε τις άλλες δύο κενές. Ζητήστε από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να αναφέρουν **χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, ικανότητες και ρόλους (χαρακτηριστικά γνωρίσματα) που συχνά συνδέονται με τις γυναίκες**, μέσα σ' αυτά μπορεί να περιλαμβάνονται και στερεότυπα που είναι κυρίαρχα στις κοινότητες των παιδιών.
- 2** Στη συνέχεια, βάλτε ως τίτλο στην τρίτη στήλη τη λέξη "Ανδρας" και ζητήστε από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να φτιάξουν ξανά ένα κατάλογο με **χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, ικανότητες και ρόλους που συχνά συνδέονται με τους άνδρες**.
- 3** Σε περίπτωση που οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν δώσουν καθόλου αρνητικά ή θετικά χαρακτηριστικά για κάποιο από τα δύο φύλα, μπορείτε να προσθέσετε εσείς μερικά για να διασφαλίσετε ότι και οι δύο στήλες θα περιλαμβάνουν και θετικές και αρνητικές λέξεις.
- 4** Εάν οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν αναφέρουν καθόλου βιολογικά χαρακτηριστικά (όπως στήθη, γένια, πέος, κόλπος), προσθέστε εσείς μερικά.
- 5** Αντιστρέψτε τους τίτλους της πρώτης και της τρίτης στήλης γράφοντας «Ανδρας» πάνω από την πρώτη και «Γυναίκα» πάνω από την τρίτη στήλη. Δουλεύοντας ανά στήλη, ρωτήστε τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες: α) **μπορούν οι άνδρες να έχουν τα χαρακτηριστικά και τις συμπεριφορές που αποδίδονται στις γυναίκες;** και β) **μπορούν οι γυναίκες να έχουν τα χαρακτηριστικά και τις συμπεριφορές που αποδίδονται στους άνδρες;** Τοποθετήστε στη μεσαία στήλη εκείνες τις ιδιότητες που θεωρούνται ότι δεν εναλλάσσονται μεταξύ των φύλων και δώστε ως τίτλο σε αυτή τη στήλη τη φράση "Βιολογικό Φύλο".
- 6** Για να μη χάνετε χρόνο, δεν είναι απαραίτητο να συζητήσετε κάθε όρο ξεχωριστά· οι συμμετέχοντες/-ουσες μπορούν απλά να ερωτηθούν εάν υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά στις λίστες που δεν μπορούν να αντιστραφούν. Ωστόσο, σιγουρευτείτε ότι θα συζητηθούν όλες οι λέξεις που ανήκουν στη στήλη "Βιολογικό Φύλο".

Δραστηριότητα 2.1.10

Αναμενόμενο αποτέλεσμα

- ♦ Εξηγήστε ότι όλες οι λέξεις στις στήλες 'Άνδρας' και 'Γυναίκα' αναφέρονται στο κοινωνικό φύλο.
- ♦ Εξηγήστε ότι το βιολογικό φύλο σχετίζεται με βιολογικούς και γενετικούς παράγοντες ενώ το κοινωνικό φύλο αναφέρεται σε κοινωνικοπολιτισμικές ιδέες και αναμενόμενους ρόλους για τις γυναίκες και τους άνδρες στην κοινωνία. Και, εξαιτίας αυτού, το περιεχόμενο του κοινωνικού φύλου μπορεί να ποικίλει ανάμεσα σε κουλτούρες και κοινωνίες.
- ♦ Επισημάνετε ότι οι άνθρωποι συχνά μπερδεύουν το βιολογικό με το κοινωνικό φύλο και αντίστροφα και, γι αυτό το λόγο, ταξινομούν τις ίδιες λέξεις τόσο κάτω από τον όρο βιολογικό όσο και κάτω από τον όρο κοινωνικό φύλο· ο όρος 'κοινωνικό φύλο' συχνά χρησιμοποιείται λανθασμένα αντί του 'βιολογικού φύλου'.

Female	SD	Male
calm, unambitious, high, strong, rich, active, in sensitive, free, stoic, power, aggressive, violent, stubborn, happy, overindulgent, flirty, cynical, cold, authoritarian, bossy, dominant, aggressive	biological, biological (SD), penis, physical, masculine, analytical, biological, mathematical	caring, nurturing, strong, sensitive, soft, warm, emotional, multi-task, impulsive, intuitive, manipulative, constructing, messy, loud and energetic, organized, sensitive, kind, obedient, friendly, social, friendly, obedient, socially, fun, playful, friendly

Παράδειγμα από εφαρμογή της δραστηριότητας (de Bruyn & France, 2001)

- ♦ Τονίστε ότι οι στερεοτυπικές αντιλήψεις για τις ιδιότητες του αρσενικού και του θηλυκού μπορούν να αποβούν επιζήμιες γιατί περιορίζουν τις δυνατότητες μας να αναπτύξουμε το πλήρες φάσμα των πιθανών ικανοτήτων μας. Εάν αποδεχτούμε να χρησιμοποιήσουμε τα στερεότυπα ως οδηγό για τη συμπεριφορά μας αυτό θα μας αποτρέψει από το να καθορίσουμε τα δικά μας ενδιαφέροντα και τις δικές μας δεξιότητες, θα αποθαρρύνει τα αγόρια και τους άνδρες να συμμετέχουν σε θεωρούμενες 'γυναικείες δουλειές' (όπως η φροντίδα των παιδιών) και θα αποτρέψει τις γυναίκες διαλέξουν ρόλους που θεωρούνται παραδοσιακά 'ανδρικοί' (όπως η μηχανολογία και ο αθλητισμός).
- ♦ Τονίστε ότι αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορούμε να απολαμβάνουμε εκείνα τα χαρακτηριστικά μας που είθισται να συσχετίζονται με το φύλο στο οποίο ανήκουμε· το πιο σημαντικό για όλους και όλες μας είναι να παίρνουμε τις δικές μας αποφάσεις για το τι θα κάνουμε.

Χρήσιμες πληροφορίες για τον/την εκπαιδευτικό

Πρέπει να περιμένετε ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες θα αντιπαρατεθούν μεταξύ τους για το νόημα κάποιων λέξεων –ένας από τους στόχους αυτής της άσκησης είναι να καταδείξει το γεγονός ότι οι άνθρωποι αποδίδουν διαφορετικά νοήματα στα περισσότερα χαρακτηριστικά που συνδέονται με το κοινωνικό φύλο. Οπότε μην εκπλαγείτε ή απογοητευτείτε από τις αντιπαραθέσεις που θα προκύψουν!

Να είστε προετοιμασμένοι/-ες να διαχειριστείτε συζητήσεις για τις διάφορες μορφές σεξουαλικότητας. Μπορεί να σας φανεί χρήσιμο εάν διαχωρίσετε το "σεξουαλικό προσανατολισμό" από το "κοινωνικό φύλο". Εάν χρειαστεί δώστε απλούς ορισμούς για το σεξουαλικό προσανατολισμό σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί. Να επισημάνετε ότι κάθε άτομο, ανεξάρτητα από τον σεξουαλικό του προσανατολισμό, επηρεάζεται από τις κοινωνικές προσδοκίες που αφορούν τις συμπεριφορές και τους ρόλους που αντιστοιχούν στο βιολογικό του φύλο.